

اسمی که بر حدّثی دلالت می کند، و فعل از آن ساخته می شود.

مصدر

الضرب

البُرء

۱- داء و مرض .....فُعال

زکام

۲- صوت .....فُعال یا فَعیل

صَرَخَ صُراخاً

صَهَلَ صَهیلاً

۳- امتناع و مخالفت .....فُعال

أبى إباءً

۴- حرفه و صنعت، یا امارت و حکومت .....فُعالة

تَجَرَ تجارةً

۵- رنگ .....فُعالة

حَضَرَ حَضرةً

۶- سیر و انتقال .....فَعیل

رَحَلَ رَحیلاً

۷- اضطراب و انقلاب .....فُعَلاَن

جَالَ جَوْلاناً

اگر دلالت کند بر:

سماعی

ثلاثی مجرد

مصدر اصلی

و إلا اگر بر وزن:

فَعَلَ باشد، اگر

لازم باشد .....فُعول

جَلَسَ جُلوساً

متعدی باشد .....فَعَلَ

كَسَبَ كَسباً

فَعِلَ باشد، اگر

لازم باشد .....فَعَلَ

فَرِحَ فَرحاً

فَعَلَ باشد، همیشه لازم است.

فُعولة

سَهَلَ سُهولةً

فُعالة

فَضَحَ فَصاحةً

فَعَلَ

كَرَّمَ كَرماً

۱۰ باب مشهور

ثلاثی مزید

۱۵ باب غیر مشهور

غیر ثلاثی مجرد

قیاسی

رباعی

وزن: فُعالة - فُعَلاَن - فُعولاناً - فُعولاً

قیاسی

مصدر میمی

ثلاثی مجرد

۱- مفعیل

اگر مضارع مثالِ واوی محذوف الفاء باشد:

وَعَدَ : یَعِدُ : مَوَعِد

اگر مضارع اجوف یائی بر وزن یَفْعِلُ باشد:

زَيَدَ : يَزِيدُ : مزید

۲- مفعّل

به غیر از موارد بالا:

صَرَفَ : مَصْرَف

جَزَى : مَجْرَى

غیر ثلاثی مجرد

بر وزن مضارع مجهول، به اضافه اینکه در اولش، میم مضموم می آوریم.

اكرم : يكرم : يكرّم : مك

مصدر صناعی

اسمی که به آخرش یاء مشدّد و ة متصل شود.

إنسانیّة

حيوانیّة

مصدری برای فعل مجهول (مانند مصدر معلوم، که مصدر فعل معلوم بود)

مصدر مجهول

مصدر معلوم

ضَرَبَ زَيْدٌ بَكَرًا ضَرْبًا

مصدر مجهول

ضَرِبَ بَكَرٌ ضَرْبًا

مصدر معلوم و مجهول، لفظاً شبیه هم هستند، و در معنی و استعمال مختلف می باشند.

مصدری که بر یک بار انجام دادن فعل دلالت می کند.

مصدر مرّة

ثلاثی مجرد

بر وزن فَعَلَة

لَضْرِبَتُهُ عَلَيَّ (يَوْمَ الْحَنْدَقِ) حَيْرٌ - أَوْ أَفْضَلُ - مِنْ عِبَادَةِ الثَّقَلَيْنِ

گاهی این وزن، همراه صفت واحده به کار می رود که برای تاکید است.

غیر ثلاثی مجرد

مصدر اصلی + ة

اِكْرَمَتُهُ اِكْرَامَةٌ

مصدری که بر چگونگی انجام فعل دلالت می کند.

مصدر هیئَة

ثلاثی مجرد

بر وزن فِعْلَة

جَلَسْتُ جِلْسَةً

غیر ثلاثی مجرد

قانون خاصی وجود ندارد، از روی قرینه تشخیص می دهیم.

أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْجَبٍ

اسمی که بر حاصل معنی مصدر و نتیجه ی آن دلالت می کند.

